

Ана ВУРТ

ГЕРМАНСКИ ИНСТИТУТ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Институционален карактер

Историјат

Германскиот институт за човекови права (German Institute for Human Rights) е формиран на 7 март 2001 година како резултат на десетгодишен процес. Уште од 1991 година, групата на германски НВО-и Форум за човекови права (Forum Menschenrechte) (во тоа време не толку организирана групација на германски НВО за човекови права) разви концепт за институт за човекови права насочен кон едукација за човекови права и стратешка работа за човекови права. Подоцна, тие ги здружија силите со неколку членови на Федералниот парламент за да основаат германска Национална институција за човекови права (НИЧП), според Париските принципи. Поддржани од експерти за човекови права од неколку федерални министерства, застапниците за основањето на Институтот трпеливо работеа со цел да ги убедат сите

Авторката е раководителка за Човекови права и развој, при Германскиот институт за човекови права

политички партии дека основањето на Национална институција за човекови права е неопходност. На крајот, тие не успеаја да го основаат институтот според закон, туку со едногласна одлука на Федералниот парламент. После повторната акредитација во ноември 2008 година, Поткомитетот за акредитација на Меѓународниот координативен комитет за акредитација (Sub-Committee on Accreditation of the International Coordinating Committee) ја повтори потребата НИЧП да биде признаена во уставни или законски рамки и поради тоа препорача усвојување на посилна законска основа за Германскиот институт за човекови права.

Правна основа

Германскиот институт за човекови права е Регистрирано здружение (на германски: Verein), што е всушност најчеста законска форма на граѓански и непрофитни организации. Регистрираните здруженија во најголем дел се автономни, имаат сопствен статут и се регулирани според закон. Целта, мандатот, составот на телата, компетентноста и обврските на Германскиот институт за човекови права се поставени во Статутите на Здружението на Германскиот институт за човекови права (во продолжение: Статути на Германскиот институт за човекови права), усвоени на 8 март 2001 година од Основачкото собрание. Подоцна, Статутите беа изменувани и дополнувани неколку пати, воглавно поради внатрешните потреби на самата организација; последната измена е направена во 2009 година.

Надлежност

Надлежноста на Германскиот институт за човекови права ја покрива целата територија на Германија. Во негова надлежност се странците, како и нелегалните имигранти. Институтот исто така работи и на прашања поврзани со екстериторијалните обврски, на пр. надворешна политика, одбранбена политика, политика на развој, директиви за бегалци на ЕУ итн. Тој има експлицитен мандат за сите категории на човекови права.

Организациона структура

Едногласната одлука на германскиот Федерален парламент на основа на која беше фомиран Германскиот институт за човекови права ја нагласува независноста на Институтот. Институтот добива ненаменски фондови од три федерални министерства: Министерството за правда, Министерството за надворешни работи и Министерството за

економска соработка и развој. Од 2008 година, Министерството за труд и социјална политика го финансира Националното тело за мониторинг за Конвенцијата за правата на лицата со хендикеп на ОН, кое е дел од Институтот.

Органите на Германскиот институт за човекови права се: Генералното собрание, Одборот на доверители (Board of Trustees) (кој се менува на четири години) и советодавни одбори кои можат да бидат назначени по потреба за одредена тема или проект.

Членство на Одборот на доверители

Одборот на доверители се состои од 13 членови кои имаат право на глас: тројца претставници од Форумот за човекови права, двајца претставници од Комитетот за човекови права и хуманитарна помош при германскиот Федерален парламент, еден претставник назначен од Канцеларијата на Комесарот за миграција, бегалци и интеграција на Федералната влада, еден претставник назначен од Германскиот совет за хендикеп, шест претставници избрани од Генералното собрание, од кои барем еден мора да биде академски претставник. Покрај ова, Одборот на доверители има пет членови кои немаат право да гласаат, од кои по еден претставник од министерствата што го финансираат институтот како и претставник назначен од Долниот дом на Германскиот парламент што ги претставува федералните држави. Немањето право на глас на петте владини претставници е средство да се зачува независноста на Институтот.

Најважните задачи на Одборот на доверители се:

- (а) да одлучува за прием и исклучување на членови,
- (б) да го назначи и разреши Одборот на директори и да ја надгледува неговата работа,
- (в) да го претставува Здружението пред Одборот на директори во судски и вонсудски процедури,
- (г) да усвои план за работа на институтот,
- (д) да усвои среднорочни и долгорочни планови изготвени од Одборот на директори,
- (ѓ) да усвои деловни, финансиски и инвестициони планови и планови за персоналот изготвени од Одборот на директори,
- (е) да ги одобри финансиските извештаи и годишниот извештај на Одборот на директори и да поднесе препораки до Генералното собрание во однос на разрешување на Одборот на директори,
- (ж) да одобри одлуки на Одборот на директори и дејства од фундаментално значење пред истите да се спроведат,

(з) да одобри трајни налози за Одборот на доверители и за Одборот на директори,

(с) на назначи и да отповика членови на советодавни тела основани за специфични задачи или проекти.

Членството на Германскиот институт за човекови права го формира Генералното собрание. Генералното собрание донесува одлуки за измените на статутите, ги прифаќа финансиските извештаи и годишниот извештај и избира шест дополнителни членови на Одборот на доверители кои инаку не се наведени во статутите. Во моментот, здружението на Германскиот институт за човекови права има 22 членови, од кои 20 се физички и 2 се правни лица. Во членството се вклучени претставници од граѓанското општество, пензионирани државни службеници кои имале клучна одговорност за човекови права во рамки на министерствата и претставници од академии, политички партии или од правната професија. Правните лица се активни НВО во областа на човекови права. Членовите не добиваат плата или надоместок за патните трошоци и трошоци за сместување кога присуствуваат на Генералното собрание или кој било друг настан на Германскиот институт за човекови права.

Одборот на директори (директор и заменик) го претставува Здружението во судските и вонсудските процедури и го води бизнисот на Институтот. Директорите имаат право најмуваат и отпуштаат кадар во институтот.

Генералното собрание се состанува – по правило – еднаш годишно, Одборот на доверители двапати годишно, а Одборот на директори (составен од директорот и заменик директорот) се работни места со полно работно време во институтот и го водат дневниот бизнис.

Финансирање и кадар

Основните финансиски средства обезбедени од федералните министерства во 2010 година изнесуваа 1,6 милиони евра. Ова е незначително зголемување од почетното основно финансирање од 1,1 милиони евра во 2002 година и зголемувањето е резултат на основањето на Мониторинг тело на Конвенцијата за правата на лицата со хендикеп. Покрај ова Германскиот институт за човекови права добива пари од трета страна како дел од основан и забележан проект. Во 2010 година, приходот на институтот изнесуваше 2, 8 милиони евра.

Во рамката на јавни буџетски регулативи, Институтот има слобода да одлучува како ќе ги распределува средствата. Персоналот на Германскиот институт за човекови права вклучува членови од академски

и професионални области. Членовите на персоналот имаат академско образование по право, филозофија, политички науки, историја, педагогија, економија или исламски науки и се претставници на професии како универзитетски професори, адвокати, библиотекари, менаџери, економисти, секретари или новинари. 16 од работните места се на неопределено време, сите други се со договор на определно време, но сепак повеќето од договорите се обновливи. Директорите и членовите на персоналот добиваат соодветна плата, според тарифните регулативи на јавните служби или плата на државни службеници (само кај Директорот). Двајцата директори и најголемиот дел од персоналот работат со полно работно време. Но, сепак има дел од персоналот кој работи со скратено работно време, како и практиканти.

Мандат за човекови права

Германскиот институт за човекови права има широко овластување кое ги покрива граѓанските и политичките права како и економските, социјалните и културните права. Во неговата Одлука од 7 декември 2000 година, Федералниот парламент наведува дека „Институтот за човекови права ќе работи со нагласување на примена и ќе ги надополнува постоечките државни и недржавни институции, ќе обезбедува поддршка и ќе соработува со нив. Тој ќе информира за ситуацијата на човековите права на домашно и меѓународно ниво и ќе придонесе за превенција на злоупотребите на човекови права, како и за промоција и заштита на човековите права. Со ова, Институтот ќе работи по сопствена иницијатива и независно од какви било насоки и инструкции од Федералната влада и другите јавни и приватни чинители“. Одлуката на Федералниот парламент потоа наведува шест основни задачи кои ја формираат основата на Статутот:

- информирање и документација,
- истражување,
- советување за применети политики,
- едукација за човекови права,
- меѓународна соработка,
- поддршка на дијалог и соработка на заинтересираните страни во Германија.

Институтот нема овластување да истражува поединечни жалби ниту пак има други квази-судски надлежности. Сепак, Институтот се повеќе стратешки влијае на судски постапки (преку, на пр. *amicus curiae*) за да го прошири мандатот за заштита.

Организациона структура на Институтот

Со релативниот пораст на Институтот од 10 лица во почетокот на 2000 година до повеќе од 40 лица персонал во 2012 година, создадени се седум оддели (библиотека, комуникации, администрација, меѓународен оддел, едукација за човекови права, мониторинг тело на Конвенцијата за правата на лицата со хендикеп и како најголем оддел е одделот за домашни и европски прашања). Секој оддел се состои од 3 до 9 членови надгледувани од раководител. Некои оддели се составени од помали единици, управувани од ментмент на средно ниво. Двајцата директори ја делат одговорноста за надгледување над одделите помеѓу нив. Институтот се наоѓа во германскиот главен град, Берлин, и е отворен за јавноста. Во него се наоѓа специјализирана библиотека отворена за јавноста пет дена во неделата и е лесно достапна за лица со посебни потреби.

Програми

Германскиот институт за човекови права го извршува својот мандат преку:

одржување конференции, состаноци на експерти и работилници со различни форми, вклучувајќи и конференции за печатот;

- издавање публикации, со различна големина, од кратки трудови за применети политики до сеопфатни студии и материјал за обука;
- давање на политички совети и мислења (усно и во писмена форма) на парламентарни комисии, министерства или политички тела итн.;
- организирање семинари, обуки и едукација за човекови права за полицијата, наставниците, социјалните работници, НВО, членовите на парламентот, државните службеници и други;
- нудење јавна библиотека и голем спектар на (исто така и електронски) библиотекарски услуги;
- одржување на голем и информативен веб-сајт, со голем број на интерактивни под-сајтови, како на пример онлајн прирачник за вклучувањето како човеково право.

Просечната годишна работа на институтот, секогаш остварена според приоритетите поставени во стратешкиот план, е околу 90 семинари, конференции или работилници, 15 публикации, 20 објави за печатот и 30 политички интервенции од среден или висок ранг. Активностите, успешните приказни и финансискиот извештај и се презентираат на јавноста во годишен извештај на германски и на англиски јазик.

Во текот на последните години Германскиот институт за човекови права ја разви својата работа во однос на девет тематски линии:

- образование за човекови права,
- зацврстување на Институциите за човекови права во Европа и во меѓународни рамки,
- заштита од дискриминација,
- економски, социјални и културни човекови права,
- човекови права во безбедносна политика,
- современи форми на ропство,
- човекови права на бегалци и на мигранти,
- човекови права и развојна соработка,
- Национален мониторинг според Конвенцијата за права на лицата со хендикеп.

Институтот се смета за одговорен за коментирање на националната легислатива (и се повеќе и повеќе на легислативата на ЕУ) од перспектива на човековите права. Тој изготвува извештаи и препораки кои се однесуваат и на општата јавност како и на поединечни заинтересирани страни. Институтот постојано учествуваше во јавните или затворени расправи на Федералниот парламент (или на државните парламенти) на теми како закон против дискриминација, прописи за азил, гарантирање де факто пристап до институциите за здравствена заштита на нелегалните мигранти, национални акциони планови поврзани со човекови права, процена на повредите на човекови права кои произлегуваат од безбедносните легислативи, соодветни начини за борба со принудни бракови, легислатива за религиозни симболи, итн. Ако се земе предвид зголеменото влијание што нормите на ЕУ го имаат на национално ниво, Германскиот институт за човекови права превзема иницијатива да воспостави работна група на Европски НИЧП со цел таа група да влијае на легислативата на ЕУ.

Истражувачите активности на институтот се разновидни. Истражувањето е главниот извор на позициите кои институтот ги завзема во однос на различни теми за човекови права. Студиите се спроведуваат во период од три месеци до една година исцрпно истражување, но дури и трудовите за применети политики се засноваат на длабока анализа на темата од интерес. Сепак, спротивно на универзитетско истражување, Германскиот институт за човекови права нема ресурси да направи квантитативно истражување собирајќи основни податоци, на пр. за статистички цели. Онаму каде постои достапност на квантитативни податоци од сигурни извори, Германскиот институт за човекови права ги користи истите и ги комбинира со иновативни анализи на човекови права.

Можеме да заклучиме дека силата на Германскиот институт за човекови права лежи во неговата природа како тинк-тенк; Германскиот институт за човекови права е важен креатор на агенда (agenda setter) за човекови права. Тој ги има инспирирно и придружувано јавните дебати за голем број клучни прашања за човекови права, на пр. во однос на слободата на религија, недискриминација и правата на постарите, и успешно има советувано некои министерства и парламентарци во однос на развојната политика на човекови права. Сепак, оваа сила како тинк-тенк треба да се балансира со општиот мандат за промоција, кој бара соработка со пошироката јавност. Исто треба да се балансира со мандатот за заштита, кој бара концентрирање на ранливи групи и нивниот пристап до правни лекови и обештетувања. Овие барања произведуваат конструктивна тензија за идниот развој на Германскиот институт за човекови права.

Резиме

Овој труд претставува осврт на работата на Германскиот Институт за човекови права, чија сила лежи во неговата природа како тинк-тенк и кој претставува важен креатор на агендите за човекови права. Тој ги има инспиривно и придружувано јавните дебати за голем број клучни прашања за човекови права, на пр. во однос на слободата на религија, недискриминација и правата на постарите, и успешно има советувано некои министерства и парламентарци во однос на развојната политика на човекови права. Сепак, оваа сила како тинк-тенк треба да се балансира со општиот мандат за промоција, кој бара соработка со пошироката јавност. Исто треба да се балансира со мандатот за заштита, кој бара концентрирање на ранливи групи и нивниот пристап до правни лекови и обештетувања. Овие барања произведуваат конструктивна тензија за идниот развој на Германскиот институт за човекови права.

Anna WÜRTH**THE GERMAN INSTITUTE FOR HUMAN RIGHTS****Abstract**

This paper is a short overview of the German Institute for Human Rights (GIHR), which strength lies in its think-tank like nature; the GIHR is an important agenda setter for human rights. It has inspired and accompanied public debates on a number of key human rights issues, e.g. with respect to freedom of religion, non-discrimination, and the rights of the elderly, and successfully advised some ministries and parliamentarians with respect to policy development on human rights. However, this strength as a think-tank has to be balanced with the general promotion mandate, which requires reaching the larger public. It also needs to be balanced with the protection mandate, which requires concentrating on vulnerable groups and their access to remedies and redress. These requirements produce a constructive tension for the future development of the GIHR.